

“นักท่องเที่ยวประเภทขับรถเที่ยวชาวไทยตามเส้นทางเมืองผ่านสู่ภาคเหนือ กับ การรับรู้คุณภาพ คุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ องค์ประกอบของสินค้าและประสบการณ์ด้านการซื้อสินค้าของที่ระลึก”

“The Study of Thai Self- Drive Tourists’ Perception towards Souvenir Shopping Quality
and Desirable Attributes and Shopping Experience : A Case Study of Transit/
Secondary Towns”

ชื่อผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยและผู้ร่วมวิจัย : นางสาว ศิริเพ็ญ เยี่ยมจรรยา
งบประมาณที่ได้รับจัดสรร : 20,000 บาท

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การขับรถเที่ยวเองจัดเป็นกลุ่มตลาดการเดินทางท่องเที่ยวที่มีบทบาทเป็นอย่างมากสำหรับการท่องเที่ยวภายในประเทศ (domestic travel) ของประเทศไทย นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ขับรถเที่ยวเอง การเดินทางท่องเที่ยวประเภทนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้เดินทาง ทั้งผู้ขับและผู้ร่วมทางได้ขับรถออกนอกเส้นทางหลักและเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ นอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวหลักตามจุดสำคัญของเมืองหรือเมืองที่ติดกับถนนใหญ่ (highway) รวมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ไกลออกไปในชนบท (remote areas) และสามารถแวะเพื่อใช้จ่ายตามจุดต่าง ๆ ระหว่างทางได้ เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวประเภทนี้มีบทบาทยิ่งในการเป็นแรงขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนในเมืองเล็ก ๆ ที่ไม่ใช่เมืองหลักและตามพื้นที่ชนบท และยังเป็นการกระจายรายได้อีกด้วย (Yi, 2008)

การจับจ่ายหรือการช้อปปิ้ง (shopping) ถือเป็นองค์ประกอบของการเดินทางท่องเที่ยว และเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักกระทำในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว นอกเหนือจากการใช้จ่ายในด้านที่พักแล้ว โดยส่วนใหญ่แล้วนักท่องเที่ยวใช้จ่ายไปกับการช้อปปิ้งมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะ ณ จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว สิ่งที่นักท่องเที่ยวมักซื้อ ได้แก่ อาหาร ของทานเล่น และของที่ระลึก การหยุดเพื่อซื้อและใช้บริการด้านการช้อปปิ้งถือเป็นการพัก อาจจะเป็นเพื่อทานอาหาร ของว่าง หรือดื่มเครื่องดื่ม และการเดินเลือกซื้อของที่ระลึก ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างประสบการณ์ความสุขระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว (Barthel, 1990 อ้างใน Timothy and Boyd, 2003) การเดินทางท่องเที่ยวโดยการขับรถเป็นส่วนสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้เกิดการแวะและใช้จ่ายใช้สอยระหว่างทางเช่นกัน เนื่องจากความอิสระทั้งทางกายภาพและเวลา นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถขับรถได้ทั้งบนเส้นทางหลักและนอก

เส้นทางหลัก รวมไปถึงเส้นทางสายชนบท (rural area) และเนื่องจากนักท่องเที่ยวใช้รถยนต์เป็นยานพาหนะหลักในการเดินทาง จึงมีความสามารถในการซื้อและบรรจุของใส่รถได้มากกว่าการเดินทางโดยรูปแบบอื่น จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ส่งเสริมให้เศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม จากการสังเกต การจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวในด้านที่กล่าวมานั้นเป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ คือการซื้อของที่ระลึก ทั้งที่เพื่อฝากให้คนรู้จัก และเก็บไว้เป็นที่ระลึก และจะเห็นได้ว่าตามเส้นทางท่องเที่ยวของไทยนั้น มีการจำหน่ายอาหาร อาหารว่าง เครื่องดื่ม และของที่ระลึกมากมาย ทั้งในรูปแบบที่เป็นตามรายทาง ทั้งที่เป็นแผงลอยกระจายตัวตามเส้นทาง และแผงลอยที่มีการจัดเป็นลักษณะตลาดตามแนวยาวของถนนตามจุดแวะพักที่เป็นบึง และตามจุดที่ตั้งเป็นร้านของฝากโดยเฉพาะ แต่ส่วนที่เป็นศูนย์จำหน่ายที่เป็นของชุมชนหรือร้านค้าชุมชนนั้น ยังไม่ค่อยพบเห็นมากนักในระหว่างทาง ซึ่งในกรณีทั้งหมดที่กล่าวมานี้ มักจะอยู่บนเส้นทางที่ผ่านเมืองที่เรียกว่า “เมืองผ่าน” หรือเมืองรองจากเมืองหลัก ซึ่งที่นักท่องเที่ยวมักจะขับรถผ่านไปเพื่อไปสู่เมืองหลักซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว ดังนั้น รายได้ด้านจากนักท่องเที่ยวของเมืองผ่านมาจากการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกและสินค้าที่เป็นส่วนเสริมมากกว่าสินค้าหลักทางการท่องเที่ยว ซึ่งโดยส่วนใหญ่คือของที่ระลึก อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน พบว่าสินค้าของที่ระลึกต่างๆ ที่จำหน่ายตามเมืองและระหว่างดังกล่าวมักเป็นสินค้าที่มีลักษณะคล้ายกัน ไม่ได้แสดงถึงความแตกต่าง หรือมีจุดเด่น หรือเอกลักษณ์เชิงพื้นที่เท่าใดนัก นอกจากนี้ ยังมีห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ เกิดขึ้นมากในปัจจุบัน สินค้าหลายอย่างสามารถพบเห็นจำหน่ายได้ทั่วไปในห้างสรรพสินค้าเหล่านี้ ทำให้ร้านค้าเล็ก ๆ จำหน่ายสินค้าได้ยากมากขึ้น อีกประการหนึ่ง ได้แก่การไม่เอื้ออำนวยของพื้นที่ในการจอดแวะซื้อ เนื่องจากอยู่ริมทาง และสถานที่บางแห่งอยู่ในตำแหน่งที่ไม่สามารถจอดได้ทันที และมีสภาพแวดล้อมที่ดูไม่เป็นหลักแหล่ง

โครงร่างงานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาถึงการรับรู้คุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบสินค้าของที่ระลึก และศึกษาประสบการณ์ด้านการจับจ่ายของที่ระลึก ของนักท่องเที่ยวประเภทขับรถเที่ยวชาวไทย โดยมีขอบเขตการวิจัยพื้นที่ที่เป็น “เมืองผ่าน” บนเส้นทางสู่ภาคเหนือ ได้แก่ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิชณุโลก ตาก และลำปาง

ผลการวิจัยชิ้นนี้ทำให้ทราบถึงการรับรู้คุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบสินค้าของที่ระลึก และศึกษาประสบการณ์ด้านการจับจ่ายของที่ระลึก ของนักท่องเที่ยวประเภทขับรถเที่ยวชาวไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปสู่การพัฒนาองค์ประกอบที่สนับสนุนการจับจ่ายใช้สอยในหน่วยธุรกิจของที่ระลึก และการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการท้องถิ่นตามเมืองผ่านต่าง ๆ และยกระดับตลาดนักท่องเที่ยวประเภทขับรถเที่ยวในบริบทการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค